**BAĞIMSIZ ATÖLYE MODELİ: OKULÖNCESİ EĞİTİMİN
DESTEKLENMESİ VE İŞLEVSEL GEREKSİNİMLER****INDEPENDENT ATELIER MODEL: SUPPORTING PRESCHOOL EDU-
CATION AND FUNCTIONAL REQUIREMENTS**

B. Ece ŞAHİN¹, Neslihan DOSTOĞLU²

¹Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa / Türkiye

²İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul / Türkiye

Öz: Bağımsız atölye modeli, okulöncesi eğitim sürecinde eşit eğitim olanağı sunabilmek için bağımsız bir eğitim mekânının potansiyelinin sorgulandığı, B. Ece ŞAHİN tarafından, Neslihan Dostoğlu danışmanlığında Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde tamamlanan doktora tezinde tanımlanmıştır. Kent ya da doğal çevrede yer alması önerilen atölyeler, anaokulu ve anasınıfı öğrencilerinin farklı etkinliklere katıldıkları küçük ölçekli eğitim mekânları olarak önerilmektedir. Ekonomik yetersizlikler sebebiyle okulöncesi eğitimden tüm çocukların eşit ölçüde yararlanamaması sorunu karşısında, bağımsız atölye modelinin eğitim sürecine kısa vadede destek verecek bir yaklaşım olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada atölyelerin işlevlerinin belirlenmesine ilişkin değerlendirmeler sunulmaktadır. Bursa'da üç resmi bağımsız anaokulunda, 5 yaş grubunda eşit sayıda kız ve erkek olmak üzere toplam 30 çocuk, velileri ve öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada; çiftlik, bilim-doğa, gıda yetiştirme-mutfak, drama, müzik-dans, sanat, teknoloji, sağlıklı yaşam, ahşap oyuncak yapımı olmak üzere 9 işlev belirlenmiştir. Tanımlanan işlevlere, yeni eğitim binalarının tasarım süreçlerinde eğitim programı gereksinimlerine cevap verebilmek açısından önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi Eğitim, Bağımsız Atölye, Eğitim Mekânı, İşlevsel Gereksinimler

Abstract: Independent atelier model is defined in a doctoral dissertation, where the potential of an independent education environment is analyzed for equality in preschool education, completed by B. Ece Şahin at Uludağ University Department of Architecture, under the supervision of Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu. Ateliers are described as small education places in city or natural environment where students can be attend different activities. Regard with the problem of not all children have the same educational opportunities in preschool education due to economic inadequacies, the model is accepted a solution which supporting the education in a short term. In this study, the assessments on ateliers's functions are presented. It was interviewed with 30 children of age 5, their parents and teachers, in three public kindergartens in Bursa. These interviews have indicated that nine different functions which are ranch, science-nature, food growing- kitchen, drama, music-dance, art, technology, healthy living, making wooden toys for ateliers. These functions should consider important for meeting the requirements of education program in new education building's designs.

Key Words: Preschool Education, Independent Atelier, Education Space, Functional Requirements

Doi: 10.17365/TMD.2016922561

¹Sorumlu Yazar: B. Ece ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa / Türkiye, easatekin@yahoo.com Geliş Tarihi / Received: 16.06.2016 Kabul Tarihi / Accepted: 19.10.2016 Makalenin Türü: Type of article (Araştırma / Research) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None "Etik Kurul Raporu Yok – None of Ethics Committee"

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Gelişimin temellerinin atıldığı en önemli dönem olan okulöncesi yıllardaki çocukların yaşamlarına kazandırdığı olumlu etkiler sebebiyle okulöncesi eğitimin önemi farklı çalışmalarda vurgulanmaktadır. Örneğin, Avrupa’da yürütülmüş, Etkin Okulöncesi ve İlköğretim (EPPE 3, The Effective Pre-school and Primary Education) adını taşıyan projede ve Amerika’da Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Ulusal Kurumu (NICHD, National Institute of Child Health and Human Development) tarafından gerçekleştirilen geniş ölçekli çalışmada, okulöncesi eğitimle çocukların sosyal, bilişsel, davranışsal ve kişilik gelişimlerinde olumlu ilerlemeler sağlandığı belirtilmektedir (Sylva ve Roberts, 2010).

Okulöncesi eğitim, hayat boyu öğrenme anlayışının topluma kazandırılmasını sağlayacak temeli sağlamakta; bireysel gelişim üzerindeki büyük etkisi sebebiyle uzun vadede toplumsal ilerlemenin dayandığı ilk ve en önemli adım olarak nitelendirilmektedir. Okulöncesi eğitimin önemi bilinmekle birlikte, yurtdışında ve Türkiye’de de eğitim sürecinde ortak kalite standardının sağlanamaması eleştirilmektedir. Eğitim sürecindeki önemli sorunlardan biri, eğitim programlarının gerektirdiği işlevsel çeşitliliğe uygun koşulların sağlanmayışıdır. Örneğin, Dudek (2000) İngiltere’deki mevcut sistemin yetersizliğini, ekonomik nedenlerle uzun yıllarca benimsenmiş olan, amacı için tasarlanmış okulöncesi eğitim yapıları inşa edilmesi yerine, mevcut ilköğretim okullarında

sınıfların adapte edilmesi anlayışını gereken kalitenin sağlanamamasının nedeni olarak açıklamaktadır. Benzer olarak Garrick (2009), Amerika’da da uygulanmış bu sistem nedeniyle Froebel’in “kindergarten” felsefesiyle tanımladığı bahçe kullanımıyla sağlanabilecek kazanımların da ihmal edilmiş olduğuna dikkat çekmektedir.

Olumsuz sonuçlar doğurduğu belirtilen bu anlayış günümüzde Türkiye’de de uygulanmaktadır. Ülkemizde uygulanan bu sistemde de, anasınıflarındaki fiziki alanların nitelik ve nicelik olarak yetersiz ve okulöncesi gelişim dönemindeki çocuğun gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğunu ifade edilmektedir. Buna karşın, ekonomik nedenlere bağlı olarak, okulöncesi eğitimin amacı için tasarlanmış yapılarda verilmesi sağlanamamakta, mevcut ilköğretim okullarının içerisinde anasınıfı olarak bir sınıf ayrılması uygun görülmektedir. Türkiye’de okulöncesi eğitim alan çocukların büyük bir bölümü, fiziksel çevre koşulları ve dolayısıyla çocuklara sağlanan etkinlikler açısından yetersizlikleri vurgulanan bu sistem içerisinde eğitim süreçlerini tamamlamaktadır. Okulöncesi eğitim olanağından yararlanan çocuk sayılarına bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi kurumlar ilk sırada yer almaktadır. Bu sıralamada, öğrenci sayısının daha geride kaldığı kurumlar, resmi bağımsız anaokullarıdır.¹ Okulöncesi eğitim

¹ 2014-2015 yılı Milli Eğitim Bakanlığı örgün öğretim istatistiklerinde, resmi kurumlarda eğitim alan çocuk sayısı 985.013, özel kurumlarda ise 171.648’dir. Resmi kurumlar genelinde, 696.040 çocuk anasınıflarında, 280.256 çocuk ise resmi bağımsız anaokullarında eğitim almaktadır. (http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf).

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

verilen resmi bağımsız anaokullarında, anasınıflarına oranla oldukça zengin bir öğrenme ortamı sağlanmakla birlikte, yine de bazı eksiklikler ve farklılıklar görülmektedir. Bu yapılar genelinde de materyaller ve donatılar yeterli değildir (Derman ve Başal, 2010). Bazı bağımsız anaokulu yapıları okulöncesi eğitim için tasarlanmış, bazıları ise mevcut bir yapının dönüştürülmesi yoluyla okulöncesi eğitime tahsis edilmiştir. Bu açıdan bazı resmi bağımsız anaokullarında resim, teknoloji sınıfı gibi mekânlar ayrılabilirdi, bazılarında ise sınıflar dışında çocukların kullanabildikleri özel mekanların düzenlenemediği görülmektedir. Sınıf boyutlarında, bahçe büyüklüklerinde ve düzenlenmesinde farklılıklar bulunduğu göze çarpmaktadır. İlköğretim okullarının bünyesinde yer alan anasınıfları düşünüldüğünde ise, genel olarak, özel bir bahçe düzenlenememekte ve çocuklardan zamanlarını tek bir kapalı mekân içerisinde geçirmesi beklenmektedir. Çocukların tek bir mekân içinde zamanlarını geçirdiği, mekânsal olanaklar dâhilinde ancak belirli etkinliklere katılabildikleri busistem içerisinde, okulöncesi eğitimle çocukların gelişimlerine arzu edilen katkıların kazandırılmadığı söylenebilir. Fiziksel koşulların geliştirilmesi, ekonomik kısıtlar ve çocuk sayısının çok olmasıyla da ilişkilendirildiğinde, mevcut durumun ideal olanla yer değişiminin ancak uzun vadede sağlanabileceği öngörülebilir. Bu çalışmada önerilmekte olan bağımsız atölye modeli belirtilen sorunlar çerçevesinde bir çözüm olarak geliştirilmiştir. Okulöncesi eğitim ortamlarından bağımsız, farklı sosyo-kültürel, ekonomik bağlamlarda yaşayan çocukların

erişebildiği, farklı işlevler için tasarlanmış, küçük ölçekli atölyelerin okulöncesi eğitime tahsis edilmesi yoluyla, tüm çocuklara eşit eğitimsel olanaklar tanıyarak eğitim sürecine destek verebilmek hedeflenmiştir.

Bağımsız Atölye Tanımı ve Öngörülen Kazanımlar

Modern eğitimin gerektirdiği mekânsal koşulların sağlanması amacıyla okullara yeni öğrenme ortamları kazandırılmaya çalışılmaktadır. Modern eğitim sürecinde gereksinim duyulan çeşitlilikte ve esnek öğrenme mekanlarına sahip okul tasarımlarıyla birlikte bağımsız, eğitim binalarından bağımsız sınıfların tasarımlarıyla, hem eğitim süreci gereksinimlerine destek olmak hem de yeni öğrenme mekanlarının gelişimine ışık tutacak denemeler de gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda önemli bir örnek, 2002 yılında, İngiltere’de amacı geleceğin okullarının doğasını keşfetmek ve 21. yüzyılın eğitim sürecine uygun mekânsal keşiflere ulaşmak olarak ifade edilmiş olan Geleceğin Sınıfları (Classrooms of Future) projesidir. Proje kapsamında, doğa ve teknoloji temaları kapsamında tasarım süreçlerinde değerlendirilmesi gereken konular sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda tasarımlara yön vermesi beklenen kriterler, eğitimsel gelişmeler; öğrencilerin aktif ve eğitim ortamının uyarıcı olması; sınıf ortamının organizasyonunda büyük, küçük gruplara ve bireysel öğrenmeye uyum; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişim; esneklik ve uyarlanabilirlik gereksinimi; toplumsal kullanım; bina yapım teknolojilerindeki

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

gelişmelerin kalıcı ve geçici oluşumlar üzerinde etkisi ve sürdürülebilir yapıyı yani çevreye pozitif bir katkı sağlamak olarak tanımlanmıştır (Bissell, 2001). Bağımsız atölye modelinde önerilen mekânsal oluşumun ölçeği hakkında bir referans olarak görülebileceği düşünülerek, belirtilen uygulamalardan iki örnek incelenebilir.

Gollifer Langston Architects tarafından, okullardaki teknoloji kullanımı konusundaki eksikliklerin desteklenmesi amacıyla geliştirilmiş olan sınıf 2.5 m. x 4.5 m. boyutlarında taşınabilir bir mekan olarak kurgulanmıştır (Şekil 1.1). Bu sistem, gelişmiş öğrenme ortamının okullar tarafından istenilen alana hızlı ve ucuz olarak taşınabilme kolaylığı sunabilmesi için tercih edilmiştir. Bağımsız sınıfın, bilgisayar kontrol sistemiyle aktif olan hidrolik ayaklar aracılığıyla farklı alanlara konumlanabilmesi ve bulunduğu alanda genişleyebilme özelliği sayesinde (açılabilen duvar ve çatı yüzeyi, giriş rampası ve dış mekân platformu) kullanım alanının artırılması sağlanmıştır (Richardson, 2009).²

Şekil 1.1. Mobil Sınıf³

Future Systems tarafından geliştirilmiş olan sınıf tasarımı, eğrisel bir kabuk formunda balsa ağacından oluşan bir strüktür ve fiberglass yüzey kaplaması kullanılarak üretilmiştir. Sınıfların önünde geniş bir teras oluşturulmuş, stüdyoda kendine özel bir tuvalet ve bağımsız ısıtma sistemi kullanılmıştır. İç mekanda, genel olarak sınıflarda bir öğrenciye sunulan alan boyutunun üzerinde bir değer kullanılarak, 30 öğrenci için 100 m²'lik bir alan ayrılmıştır. Yapı kabuğu öğrencilerin çalışmalarını sergileyeceği bir pano olarak yorumlanmış ve böylece sahiplenme duygusu oluşumunu desteklemek amaçlanmıştır (Mostaedi, 2006; Chiles, 2005; Kronenburg, 2007).

² <http://archinhome.com/architecture/classroom-of-the-future-mobile-classroom-by-gollifer-langston-architects/>; <http://cubeme.com/classroom-of-the-future-by-gollifer-langston-architects/>, 2016).

³ (<http://cubeme.com/classroom-of-the-future-by-gollifer-langston-architects/>)

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 1.2. Eğitim Sürecini Destekleyen Bağımsız Bir Eğitim Mekanı: Mobile Classroom⁴

Literatür incelendiğinde okulöncesi eğitim özelinde geliştirilmiş bir olan mekanlarla karşılaşmamakla birlikte, ülkemizde okulöncesi eğitimden yararlanan çocuk sayısını arttırmak amacıyla mobil bir eğitim mekanının kullanılmasını sağlayan bir proje görülmektedir. Sosyo-ekonomik yetersizlikleri olan çocuklara okul öncesi eğitimden yararlanma olanağı ulaştırmak amacıyla otobüslerin gezici bir sınıfa dönüştürülmesi sağlanmıştır (Şekil 1.3). Proje, 2004-2005 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Valilikler, Belediye Başkanlıkları ve üniversiteler arasındaki protokollerle başlatılmıştır. Mobil anaokulunun öğrencilerinin gelişimleri üzerindeki katkısının araştırıldığı çalışmalarda, uygulamanın başarılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (İnanlı, 2007). Bu oluşum, literatürdeki örneklerle karşılaştırıldığında, eğitim sürecine sağlanacak katkının artırılması açısından mekânsal olanakların geliştirilmesi ve işlevsel olarak çeşitlilik sağlanması gerektiği görülmektedir.

⁴ (http://www.techniker.co.uk/admin/projects/files/MM095_1L.jpg; <http://www.ala.uk.com/portfolio/world-classrooms/>; <http://srd364lvb.blogspot.com.tr/2008/08/mobile-classroom.html>)

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 1.3. Mobil Anaokulu ⁵

Bağımsız atölye modelinde öngörülen atölyelerin mimari tasarımına yön verecek ilkeler, okulöncesi dönemde çocuğun gelişimsel gereklilikleri dikkate alınarak araştırılmıştır. Okulöncesi eğitim sürecine tahsis edilecek atölyelerde, çocukların mekânı kendi gereksinimleri doğrultusunda şekillendirebilmesine olanak tanıyacak, değişebilen, dinamik, farklı duysal deneyimler üretebilme potansiyeline sahip, esnek-değişebilir-dönüşebilir ortamlar olarak tasarlanmasının gerekliliği savunularak, tasarımcılara ışık tutacak parametreler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bağımsız atölyelerin, okulöncesi eğitim sürecine destek verebilmek amacıyla, aynı anda iki sınıfın birlikte kullanabileceği, çocukların bir uzman ve öğretmenleri eşliğinde farklı etkinliklere katılabilecekleri, farklı deneyimler ve etkileşim olanakları sunan öğrenme ortamları, özgünlük kazanacağı kabul edilmiştir. Atölyelerin çocuklar, öğretmenler, kentli ve tasarım pratiği açısından önemli kazanımlar sağlayacağı düşünülmektedir.

⁵ (www.ooegm.meb.gov.tr/13projeler_mobil_okul.asp, 2010).

Bağımsız Atölyelerin Çocuklar Açısından Katkısı

Çocuklarda zihinsel gelişimin desteklenmesinde, duysal keşifler önemli bir rol oynamaktadır. Farklı duyu merkezlerinin gelişimlerinin uyarımlar aracılığıyla sağlandığı ifade edilmekte ve bu açıdan çevrenin çocukların duysal uyarımlarını uyarması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Uyarıcı bir çevrenin çocukları zihinsel deneyimler için motive ettiği, çocukların öğrenme kapasitesinin çevreyle direkt ilişkili olduğu ve çocuklara bu olanağı sunabilmek için eğitim ortamlarında çocuklara farklı materyallerle eğlenceli ilişkiler ve deneyimler sağlanması gerektiği ifade edilmektedir (Meerwein, 2007; Walden, 2009; Taylor, 2009). Duyuları beynin besini olarak tanımlayan ve duysal ilişkiyi düşünmenin temeli olarak gören Day (2007), algının çok boyutlu hale getirilmesini çocuklarda yaratıcı düşüncenin gelişmesi için bir gereklilik olarak nitelendirmektedir. Okulöncesi eğitim programlarının da temel hedeflerinden biri çocuklarda yaratıcılığın desteklenmesidir. Bu bağlamda, atölyelerde çocukların farklı işlevlerle karşılaşabilmesinin, zihinsel gelişimin desteklenmesinde önemli ölçüde katkısı olacağı düşünülmüştür.

Günümüzde çocukların, yaşadığı temel sorunlardan biri sosyalleşme olanaklarının azalmasıdır. Örneğin, Knight'a (2010) göre, 19. yüzyılda çocuklar için risk oluşturan kentlerdeki sağlık problemleri bugün yerini çocuklarda görülen obezite, davranış problemleri ve sosyal yeteneklerin zayıflığı gibi sorunlara bırakmıştır. Teknoloji kullanımı,

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bu sorunun gelişimini destekler bir konuma gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisinin incelendiği çok sayıda çalışmada, küçük çocuklarda kilo artışı, tüketim eğilimi, sosyal becerilerde azalma gibi çeşitli potansiyel risklerin oluşumuna sebep olarak, çocukların gelişimleri üzerinde, büyük bir olumsuz etki yaratmakta olduğu belirtilmektedir (Elliott, 2010). Çocukların fiziksel aktivitelerindeki düşüşün de etkisiyle obezitenin çocukların yaşamlarını etkileyen bir tehdit haline geldiğine dikkat çekilmektedir. Örneğin, 1980 ve 2010 yılları arasında Amerika’da çocuklar arasında obezite görülme oranı üçte bire ulaşmıştır (Krogh ve Slentz, 2010). Yine ABD’de hazırlanan bir raporda 4. ve 8. sınıflar arasındaki çocukların neredeyse %40’ının obez olduğu ortaya konulmuştur (Prakash ve Fielding, 2007). Son yıllarda, çocukların dış mekânlardan uzaklaşması, güvenlik endişesi, trafik gibi nedenlerle açıklanmakta, bu durumun önemi yaşanabilir bir kent olarak tanımlanan Siena’da bile çocukların %70’inden fazlasının okullarına yürüyerek gidemediği dikkat çekilerek ifade edilmektedir (Francis ve Lorenzo, 2002). Day (2007) çocuklar için hareketi zihinsel gelişimin temeli olarak tanımlarken, çocukların hareket etmekten hoşlanmasına ve hareketin eğitimsel bir gereksinim olmasına karşın günümüzde çocukların çoğunun 500 metre bile yürümediğini belirterek, hareketsizlik tehlikesinin büyüklüğünü vurgulamaktadır. Bu kapsamda, çeşitli kent dokuları ve farklı çocuklarla iletişim olanağı sağlayacak olan atölyelerin, belirtilen sorunların karşısında duran bir yaklaşım olacağı öngörülmüştür. Bağımsız atölye modelinin geliştirilmesinde

önemle değerlendirilmiş olan bir boyut ulaşım sürecinin sağlayacağı kazanımlardır. Çocukların kent ya da doğal çevre (kent parkı, ormanlık alan vb.) içinde bulunabilecek bu mekanlara yaya ya da araçla ulaşabilecekleri öngörülmüştür. Bu sistemin önerilmesinde, orman anaokulu yaklaşımı referans alınmıştır. Orman anaokulu kapsamında, 3-4 yaş çocukların 6 hafta doğal çevre deneyimleriyle karşılaşabilmesi için kent parkı ya da doğal çevreye ulaşımı sağlanmaktadır (Knight, 2010). Bağımsız atölyelerin kullanımı, çocukların hem ulaşım sürecinde, hem de katıldıkları etkinliğe bağlı olarak hareket düzeylerinin artması için yeni bir olanak olarak değerlendirilmiştir.

Bağımsız Atölyelerin Öğretmenler, Kentli ve Tasarım Alanı Açısından Katkısı

Okulöncesi eğitimde görev alan öğretmenlerin eğitim süreçlerinin benzer nitelikte olmaması, eğitim kalitesi ve öğretim teknolojilerini olumsuz etkileyen bir sorun olarak ifade edilmektedir (Alkan ve Kurt, 2007). Bağımsız atölyelerde çocukların bir uzman ve öğretmenleriyle birlikte, farklı etkinliklere katılacağı bir işleyiş önerilmiştir. Bu sayede, hem çocukların hem de öğretmenlerin gelişimleri desteklenebilecektir. Bir bağımsız atölyeyi, aynı anda iki farklı sınıfın bir araya gelerek kullanması, iki farklı öğretmenin bilgi alışverişinde bulunabilmesine ve farklı çocukları gözlemleyebilmesi de olanak tanıyacaktır. Benzer olarak, atölyelerin kullanımı uzmanların da kendilerini geliştirmeleri için sağlanmış bir fırsat olarak yorumlanabilir.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bağımsız atölyelerin, çocuklara tahsis edilen özel mekânlar olarak, kentte çocuklara verilen değerin somut bir göstergesi ve okulöncesi eğitimin önemini yansıtan semboller olacağı düşünülmektedir. Farklı konumlarda görünür olacak atölyelerde, atölye içinde gerçekleşen etkinliklerin çevreye tanıtılması; çocukların ürünlerinin sergilenmesi ve belki satışı; gösteri, konser gibi bazı etkinliklerin çevreyle paylaşımı söz konusu olacaktır. Böyle bir kullanımın, küçük ölçekli, tekil yapılar olarak öngörülen atölyeler için sağlanması olanaklıdır. İlköğretim binası içerisinde bulunan, bir kapalı kutu gibi görülebilecek anasınıflarının çevreyle olan iletişiminin ne denli sınırlı olduğu düşünüldüğünde, bu olanağın önemi daha iyi algılanabilir. Bağımsız atölyelerin farklı tasarımcılar tarafından geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Buradaki amaç, eğitim ortamları tasarımında yenilikçi düşüncelerin gelişimi için bir fırsat sağlayabilmektedir.

Atölyeler, topluma ve çocuklara sürdürülebilirliği anlatan semboller olarak tasarlanmalıdır. Eğitim yapılarının bir öğrenme aracı olması ve sürdürülebilirlik açısından toplumu uyabilmesi beklenmektedir (Murphy ve Thorne, 2010; Prakash ve Fielding, 2007; Özburak, 2016). Prakash ve Fielding (2007) bir eğitim ortamında sürdürülebilir tasarımı, mimarlığı, mühendisliği, doğayla uyumu anlatan dinamik bir model ve en iyi öğrenme aracı olarak tanımlamaktadır. Erken çocukluk eğitiminde de sürdürülebilirlik için eğitime (Education for Sustainability, EfS) önem verilmektedir (Davis, 2010). Bu kapsamda, küçük ölçekli

atölye yapılarında sürdürülebilir tasarım kriterlerinin pek çok farklı açıdan ele alınması ve çocuklar tarafından algılanabilirliğin sağlanması olanaklıdır.

YÖNTEM

Bağımsız atölyelerin işlevlerini saptamaya yönelik olarak, çocuklar, velileri ve öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden sonra farklı araştırma süreçlerinde, katılım ve etik kavramları daha çok önem kazanmıştır. Çocukların yaşamlarını ilgilendirecek konularda, düşüncelerini almanın, seslerini duyabilmenin, algı ve deneyimlerine ulaşmanın gerektiği vurgulanmaktadır. Okulöncesi dönemde de, çocukların bir araştırma sürecine katılımcı olmaktan memnuniyet duydukları, kendi yaşamlarını ilgilendiren konularda doğru ve özel değerlendirmeler sunabildikleri belirtilmektedir. Etik açısından ise ilk planda tutulan, çocukların becerilerine saygı duyulması ve bakış açılarını saygıyla dinlenmesidir (Hart, 1992; Clark, 2010; Holmes, 2005; Jones, 2004; Alderson, 2004). Bu kapsamda çocuklarla okulöncesi eğitim süreçlerine ilişkin detaylı düşüncelerini teşvik edebilmek amacıyla açık uçlu soruların yöneltildiği birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Yoruma dayalı çalışmalarda çoklu görüşlerin araştırma sürecine geçerlik kazandırdığı belirtilmektedir (Holmes, 2005). Bu yoruma dayalı çalışma kurgulanırken, üçgenleme gerekliliğine de uygun olarak veliler ve

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

öğretmenlerin görüşlerine de ulaşılmış; eğitim sürecindeki işlevsel eksiklikler ve beklentiler sorgulanmıştır. Çalışma, Bursa’da sosyo-ekonomik açıdan, üst, orta ve alt gelir gruplarından çocukların eğitim aldığı, devlete ait üç bağımsız anaokulunda, her okulda eşit sayıda kız ve erkek olmak üzere toplam 30 çocuk, çocukların velileri ve öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma alanı olarak bağımsız anaokullarının seçilmesine, ilköğretim okulları içerisinde tek bir sınıfta zamanını geçiren çocuklara kıyasla, bağımsız anaokullarındaki çocukların katıldıkları etkinliklerin çeşitlilik göstermesine bağlı olarak, bu çocukların eğitim süreçlerindeki yetersizliklere ve beklentilere ilişkin amaca ışık tutacak yorumlar yapabilecekleri düşünülerek karar verilmiştir. Türkiye’de okulöncesi eğitimin yaygın olarak 60-72 ay arası çocuklara sağlanması dikkate alınarak, bu yaş aralığındaki çocuklarla çalışılmıştır. Üst gelir grubu için seçilen bağımsız anaokulu Nilüfer İlçesi Beşevler Semtinde, orta gelir grubu olarak belirlenen okul Yıldırım İlçesi, Sinandede Mahallesi’nde ve alt gelir grubu olarak seçilen okul ise Osmangazi İlçesi, Kanalboyu Semtinde yer almaktadır. Okullar fiziksel olanaklar açısından birbirleriyle eşdeğer sayılabilecek özelliklere sahiptir. Görüşme formu, yarı yapılandırılmış bir formatta, açık uçlu sorular kullanılarak hazırlanmıştır. Çocuklarda yaratıcı düşünceyi teşvik eden açık uçlu soruların hazırlanmasında genel olarak, Holmes’un (2005) ve Clark’ın (2010) yorumlarından yararlanılmıştır. Holmes’a (2005) göre, okulöncesi dönemde çocuklarla yapılan görüşmelerde 5-6 soruya yer verilmeli, ancak detaylı bilgi alabilmek için mutlaka

derinleştirici sorulardan yararlanılmalıdır. Örneğin bir çalışmada çocuklara, “kötü arkadaş yapan nedir?, kötü arkadaşlar ne tür şeyler yapar?” tarzında sorular yöneltildiğinde, bu sorulara ek olarak “biraz anlayamadım, biraz daha açıklayabilir misin? bana söylediğine ilişkin bir örnek verebilir misin? ne demek istedin?” gibi sorularla görüşmeye derinlik kazandırılmalı, bulgular netleştirilmelidir. Bu anlayışla, görüşmelerde çocuklara 4 temel soru yöneltilmiş ve detaylı düşüncelerini sağlayabilmek için belirtilen ifadeler yer verilmiştir.

Clark’ın (2010)’ın ilk çalışmalarından itibaren, kendi deneyimleri ışığında ortaya koyduğu önerilerde, görüşmelerde farklı bir ortam yerine çocuğa tanıdık gelen bir yerin tercih edilmesi; Holmes tarafından da belirtildiği üzere, çocukların “bana anlatır mısın” ifadesini duyduklarında daha detaylı bilgi vermesi sebebiyle sorularda bu ifadeye yer verilmesine dikkat edilmesi; dil kullanımıyla ilgili problemlerin önüne geçebilmek için öncelikle bir pilot çalışma yapılarak soruların denenmesi gerektiğine dikkat çekildiği görülmektedir. Bu öneriler doğrultusunda, pilot çalışma sonrasında gerçekleştirilen bu çalışmada, çocuklarla onlara yabancı gelmeyen oyun amacıyla da kullanabildikleri mekânlarda görüşülmüş, sorularda çocukların algılayabileceği basit ifadeler kullanılmıştır.

Görüşme sürecinde, çocuklara en çok sevdikleri etkinliklerin neler olduğu ve okulda başka neler yapmak istedikleri, velilere çocuklarının okul aracılığıyla yapabilmesini

TMD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

istediği etkinliklerin neler olabileceği ve öğretmenlere çocuklar açısından yararlı olarak gördükleri etkinlikler ve bu etkinliklerin okul kapsamında yeterince sağlanıp sağlanmadığı kapsamında sorular yöneltilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Görüşme Soruları

Çocuklarla Görüşme Soruları
Sınıfta yapmayı en sevdiğin faaliyetler nedir?
Başka hangi faaliyetleri yapmayı isterdin?
Peki, her istediğin olabilir desem sınıfta neler yapmak isterdin?
Sınıfta faaliyetler yapıyorsunuz, başka nerelerde faaliyet yapmak eğlenceli olurdu?

Tablo 1 (Devam)

Öğretmenlerle Görüşme Soruları
Sınıfta ve okulda yapmak isteyip yapamadığınız faaliyetler var mı? Neden?
Genel olarak, çocuklar açısından önemli gördüğünüz ne tür etkinlikler söyleyebilirsiniz?
Sınıf dışında çocuklarla ne tür faaliyetlere katılabilmek isteyebildiniz?
Velilerle Görüşme Soruları
Çocuğunuz en çok hangi faaliyetlere katılmaktan hoşlanır?
Çocuğunuzun okulda şu faaliyette de bulunabilmesini isterdim dediğiniz konular var mı?
Sizin görüşünüzle, çocuğunuza yararlı olan, okulda yapılırsa iyi olur / daha çok yapılırsa iyi olur diyebileceğiniz etkinlik-faaliyetler neler olabilir?
Çocuğunuzun okul aracılığıyla başka etkinlikler yapabilmesini ister miydiniz? Neler olabilir?

BULGULAR

Üç ayrı okulda yapılan görüşmelerde alınan yorumlar değerlendirildiğinde, bulguların işaret ettiği konuların belirli temalar altında bütünleştirilebilir derecede benzer olduğu saptanmıştır. Bu bölümde, bağımsız atölyelerdeki işlevsel gereksinimlere ışık tutan temalar 13 temel kategoriye ayrılarak sunulmuştur. Osmangazi ilçesindeki anaokuluna ait yorumlar (A), Yıldırım ilçesindeki anaokulundaki yorumlar (B) ve Nilüfer ilçesindeki anaokulundaki yorumlar (C) olarak belirtilmiştir.

Tema (1): Veliler tarafından doğayla kurulacak ilişki, çocuklara yaşam bilinci, sahiplenme duygusu ve sorumluluk bilinci, çevresel bilinç, sağlık, sosyalleşme yönünde katkılar kazandırabilecek bir öğrenme süreci olarak görülmektedir.

Veli, Yağmur (C): Çilek toplamak için bir dağ köyüne, seftali toplamak için bir bahçeye gidip görmesini isterim. Okulla köy hayatını görebilecekleri tarlalara gitseler, nasıl ekiliyor, üretiliyor öğrenseler çok iyi olur.

Veli, Berkay (B): Annem köylü, ben orada çocuğa tohum da ektirdim, sonra eve gelince burada da anne tohum alalım diye heveslendi, heyecanlandı, bir şeyler ekmek istedi. Bizim evin müstakil bahçesi var. Çocuğun toprakla büyümesi güzel bir şey, dalından koparması, bir şey ekip büyüdüğünü görmesi. Kendi bakınca sahipleniyor, bu benim diyor, büyüsün diyor.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Veli, Nehir (2): Biz köylü olduğumuz için her hafta sonu annemle babamın yanına gidiyoruz. Bahçede kumla toprakla oynamak onu rahatlatıyor. Topladığı meyveyi yiyebiliyor. Çok severek gidiyor, hep orada olmak, Bursa'da kalmak hiç istemiyor.

Veli, Melih (3): Dışarıda, fazla doğayla buluşturamıyoruz. Gittiğimiz yerler ya bir alışveriş merkezi ya da bir ev ortamı oluyor. Aslında gezmesi ve doğayla buluşması onun sağlığı ve bilgisi için çok iyi olur.

Görüşmelerde, doğayla iletişimin çocuklar açısından yararları üç okulda da vurgulanmış; daha çok üst gelir grubuna ait olan okuldaki görüşmelerde çocukların doğa ile iletişimin eksikliğinden duyulan rahatsızlık dile getirilmiştir. Alt ve orta gelir grubuna ait olan okullarda ise, ailenin köyle olan bağlarını sürdürdüğü görülmüş, dolayısıyla çocuklarının hafta sonu ve yaz aylarında bu deneyimden yararlandığı ifade edilmiştir. Bu aileler, doğayla ilişkinin önemini, çocuklarında olumlu değişimler yarattığına ilişkin deneyimlerine dayanarak belirtmiş ve çocukların geneli açısından böyle bir eksikliğin söz konusu olduğu yönünde yorumlarda bulunmuştur. Velilerin tamamı, okul aracılığıyla bu gereksinimin karşılanması konusunda, okul dışına çıkılan bu süreçte dair hiçbir güven problemi yaşanmaksızın, bu olanağı memnuniyetle karşılayacaklarını belirtmiştir.

Tema (2): Anaokullarının çocukları doğayla buluşturması, çocuk gelişimi açısından yararları düşünülerek veliler ve

öğretmenler tarafından bir gereksinim olarak nitelendirilmiştir. Bu açıdan, anaokullarında yapılan etkinliklerin kapsamı ve sayısı yetersiz bulunmakta, orman, çiftlik gibi farklı ortamlarda zaman geçirilmesinin okul aracılığıyla gerçekleştirilmesi beklenmekte, bu konu yaparak yaşayarak öğrenme için gerekli görülmektedir.

Veli, Simay (B): Bizim gidebileceğimiz bir köyümüz yok ama bahçelere, tarlalara, biber vs. toplamaya çok gideriz biz. Böyle bir şey faaliyet olarak yapılsa, ben gönül rahatlığıyla köye de, her yere gönderirim.

Veli, Miray (B): Çocuğa ilgi gerek ama biz çalışan aileyiz, her yere götüremiyoruz. Okul köye götürsün isterim, yüzme olup, su korkusunu yensin isterim. Teleferikle dağa çıkıp, orada doğayı tanısa, görse çok iyi olabilirdi.

Veli, Didar (A): Biz daha önce, bahçeli bir evde oturuyorduk, hayvanları oldu kızımın. Apartmana çıktık şimdi biraz uzak kaldık. Okul götürsün isterim, görerek öğrenme olur; ben onu bir at binmeye götüremem (Çocuğun anne ve babası fiziksel engellidir) ama gidebilse ona çok faydası olur.

Öğretmen (B): Çocukları köye götürmek lazım. Toplayıp yeseler çok güzel olurdu. Bursa'da köyler de çok yakın aslında, aslında bu yapılabilir ve 20 dakikada bir köye gidilebilir.

Öğretmen (C): Çocuklar doğadan uzaklar ve okullara bu açıdan bir sorumluluk düşüyor.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Biz önümüzdeki yıl okul gezilerimize bir çiftlik ya da köy hayatını koymayı planlıyoruz. Hayvanat bahçesine gidiyoruz ama orada çocuk hayvanları tellerin arkasından izliyor sadece, dokunamıyor ve göremiyor.

Tema (3): Tüm anaokullarının bahçe boyutu ve organizasyonu aynı niteliklere sahip değildir. Okul bahçeleri, çocukların doğal çevreyle ilişki kurmalarına olanak verecek düzenlemeler ve boyut açısından yetersiz görülmektedir.

Veli, Sude (C): Okullarının bahçesi yeterince büyük değil. Bahçe küçük ve yetersiz bana göre. Çocukların sınıfta kapalı kalması hoş değil. Büyük bir alan olsa, daha çok dışarıda zaman geçirebilseler çok faydalı olur.

Veli, Berkay (C): Bahçe olaylarında okul bence yeterli değil, bahçe daha müsait olsa, toprakla daha farklı oyunlar oynayabilseler, hani kirlenmek güzeldir diye bir reklam var ya onun gibi, doğayla tanışmasını isterim.

Öğretmen (B): Bahçemiz çoğu okula göre güzel, eksikler var tabi ama genel olarak doğal tarafı var, pek çok okulda daha çok yapay bahçeler var. Ancak zenginleştirilse iyi olur.

Öğretmen (C): Okulumuzun bahçesi, küçük ve yeşil alanımız hiç yok. Küçük bir ekim alanımız, bir oyun alanımız var, pek çok okula göre iyi sayılabilecek bir bahçe bu, ama çocukların farklı deneyimler kazanabileceği bölümlerin de olması, kullanılabilecek yeşil alanların bulunması çok gerekli. Biz bu açığı

gezilerle kapatmaya çalışıyoruz.

Tema (4): Doğal çevre deneyimleri okulöncesi eğitim sürecinde öğrenmeye yön verebilen bir kaynak olarak görülmektedir.

Öğretmen (A): Okulöncesi eğitimde biz her ortamı eğitim sürecinin bir parçası olarak kullanabiliriz, her yer olabilir; mesela, bahçeye çıkarız çocuklar orada bir solucan görür, o an elimize ulaşan malzemeden yararlanma yoluna gideriz ve o konuyu tartışırız, solucanı inceleriz. Bazen kuru yapraklar toplarız, inceleriz, neden kurudu, kuruyunca yaprağa ne oldu konuşuruz. Sonra bu yapraklardan matematik etkinliğinde de yararlanırız.

Öğretmen (C): Günümüzde çocukların doğayla ilişkileri çok yetersiz. Burada okullara çok iş düşüyor, bizim okulumuzun bahçesi de yeşil alan yönünden çok eksik ve biz bu açığımızı gezilere ağırlık vererek kapatmaya çalışıyoruz. Mesela bir kar yağdığında çocukların dış mekanda bunu yaşamaları önemlidir, kış olunca kar yağar diyerek anlatmak farklıdır, bunu çocuğun görmesi farklıdır.

Tema (5): Bilimsel etkinlikler çocukların ilgisini çekmektedir ve bu etkinlikler farklı öğrenmeler içermesi nedeniyle önemsenmektedir. Bilimsel etkinliklere hizmet edecek özel mekânların ilköğretim ve liselerde olduğu gibi okulöncesi eğitim özelinde de oluşturulmasına gereksinim duyulmaktadır.

Veli, Orhun (A) : Orhun'un fen ve doğa

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

etkinliklerine çok ilgisi var. Bu çalışmalar yaratıcılıkla ilgili ve oğlumun da bu tarz şeyler, yapsın üretsın çok ilgisini çekiyor

Veli, Ekin (A) : Deneyler konusunda daha geniş imkanlar sağlansa görerek algılama daha faydalı olabilir.

Öğretmen (A): Sınıfta yapmakta zorlandığımız bir etkinlik genellikle deney etkinliği. Bir laboratuvarımız olsun isterdim. Basit, izlenebilecek deneyler için çok gerekli, bazı deneylerin sınıfta süreç içinde kontrol edilmesi çok zor.

Öğretmen (B): Deney için ayrı bir yer olsa çok yararlı olur. Öyle bir ortam olsa, özel bir ortama gidilse çocuklar sadece yapılacak şeyle ilgilenir. Mesela oraya gidince deney yapacak o zaman konsantrasyonu artar.

Görüşmelerde genel olarak erkek çocukların velileri tarafından deneylerin çocuklarının çok ilgi duyduğu etkinlikler olduğu ve bu açıdan okullardaki olanakların geliştirilmesi önerisi ifade edilmiştir. Öğretmenler tarafından ise bu çalışmaları sınıf içinde yapmanın zorluğu, deneyin takibi açısından özel bir mekânın yararlı olacağı ve bu açıdan okullardaki gereksinim belirtilmiştir. Ayrıca doğadan yararlanıldığı ve bu sayede öğrenme sürecine yön verildiği ifade edilmiştir. Doğadaki gözlem ve incelemelerden, çalışma temasını spontan olarak belirleme düzeyinde yararlanıldığına ilişkin yorumlar alınmıştır. Doğal çevre deneyimlerinin, okulöncesi eğitim sürecinde öğrenmeye yön verebilen bir kaynak olduğu vurgulanmıştır.

Tema (6): Mutfak etkinliklerinin tüm anaokullarında sağlanamadığı belirtilmektedir. Doğal ortamdan ürünü elde etmenin, bu etkinliği geliştiren bir uygulama olacağı ve bu konuda bir uzman desteğine gereksinim bulunduğu düşünülmektedir.

Öğretmen (A): Bir mutfak etkinliği için bir mekâna gezi yapılabilir ve çok güzel olur. Biz okulda yapıyoruz, hazırlıyoruz, mutfaka veriyoruz, onlar pişiriyorlar. Mesela bir pastacılık atölyesine gidilse, çocuklar tüm süreci görse, çok daha güzel olur.

Öğretmen (B): Burada 300 çocuk var, biz bu nedenle mutfak meşgul edemiyoruz. Daha önce çalıştığım okulda yapabiliyorduk, çok faydalı oluyordu. Her okulda aynı olanaklar olmuyor. Bizim yakın yerlere yaptığımız gezilerden biri de pazara gitmek. Pazardan yaz meyveleri aldık, okula gelince sınıfta çocuklar kendi salatalarını yaptılar ve çok eğlendiler. Çocukları köye götürmek gerek, toplayıp yeseler çok güzel olurdu. Bursa'da köyler de çok yakın, aslında bu yapılabilir.

Öğretmen (C): Bizim bir ekim bahçemiz var, domates, biber ekiyoruz, çocuklar bu çalışmaları çok büyük bir heyecanla yaptılar; büyüme sürecini kendi gözleriyle gördüler. Ekim bahçesi her okulda neredeyse zorunlu ama şöyle de bir eksiklik var aslında. Bu alanlarda sınırlı şeyler ekiliyor. Ayrıca bu süreçleri biz de bilmiyoruz öğretmenler olarak, biz de görmeden büyüdük. Dolayısıyla sebze bahçesinin bakımı ve ekilenlerin büyütülmesi sürecinde bu konuyu bilen birinin de olması gerekli.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tema (7): Tiyatro, gösteri, drama gibi etkinlikler çocukların çok ilgisini çekmektedir. Çocukların gelişimi açısından önemsenen bu etkinlikler için anaokullarındaki olanakların geliştirilmesi beklenmektedir.

Zeynep Naz (A): Benim en çok gösteriyi çalışmak hoşuma gidiyor. Daha zevkli oluyor, çok eğlenceli.

Muhammet Kağan (A): En çok tiyatro yapmayı seviyorum. Hem spor yapmış oluyorum, hem de eğleniyorum.

Öğretmen (A): Okulumuzda, tiyatro için kullanabileceğimiz çok amaçlı bir salon olsa çok iyi olurdu. Her okulda böyle ortamlar yok maalesef, çocuklar bu tarz etkinlikleri çok seviyor.

Öğretmen (C): Drama çocukların çok zevk aldığı bir etkinlik. Okullarda aslında çok amaçlı bir salon olsa çok yararlı olur, çocukların yine sınıfta hissettiği gibi rahat hareket edebilecekleri bir yer. Çocuklar dramada çok rahat hareket ederken, okuldaki sahneye çıkınca gerilebiliyorlar. Bu açıdan, drama için ortamı istediğimiz gibi uyarlayabileceğimiz bir yer olsa iyi olabilir. Özel okullarda bu konuda eğitim almış kişiler bu etkinliklerde görev alıyor, bu çok güzel bir şey.

Tiyatro ya da drama gibi etkinliklerin çocukların çok fazla ilgisini çeken ve yapmaktan zevk aldıkları çalışmalar olduğu; bu tarz etkinlikler için farklı materyallerin bulunduğu, çok amaçlı bir alana gereksinim

duyulduğu ve bu alandan bir uzmanın etkinliği yürütülmesinin çok daha yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Tema (8): Çocuklar, kendi yaptığı etkinliğin başkaları tarafından görülmesinden, yaptığı bir faaliyetin sergilenmesinden memnuniyet duymaktadır. Sergileme olanağının dış mekânda yapılabilmesi çocukların bu isteğini güçlendiren bir çözüm olarak nitelendirilmektedir.

Sude Naz (C): Bahçede prova yapsak çok güzel olurdu. (Neden, biraz anlatır mısın?)

İnsanların bizi görmesi güzel olurdu, mutlu olurum. Başka tanımadığımız insanlar izlesin isterim. (Kimler mesela?) Tanımadığımız çocuklar bizi görürlerse, bizi izleyince onlar da mutlu olurdu. Biz tiyatro yaptık, çok eğlenceliydi. Cd'de de var, fotoğrafları da var, bizi canlı yayına da çıkartacaklar.

Yağmur (C): Piknikte bir faaliyet yapmak isterdim, piknikte bir parkın resmini çizerdim. Sonra resmimi kaydırağın yanına yapıştırırdım? (Neden) Çünkü kaydırağın yanına koyunca bütün çocuklar görürdü. Hayvanat bahçesinde faaliyet yapmak isterdim. Kartondan bir faaliyet yapıp zürafaya verirdim.

Öğretmen (C): Çocuklar yaptıkları şeyleri başta anne ve babası olmak üzere herkesin görmesini ister. Bu gün bir çalışma yaptık, çocuklardan biri hemen öğretmenim bunu panoya asacak mısınız diye sordu. Çocuklar bundan çok büyük mutluluk duyuyor.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tema (9): Çocukların dans ve müzik açısından gelişimlerinin desteklenmesinde, okullardaki mevcut olanaklar yeterli görülmemekte, bu etkinlik için özel mekânlar bulunması ve farklı olanakların sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Öğretmen (C): Sınıfımızda müzik köşemiz çok küçük, 25 çocuğa alet bulamıyoruz. Bu aletlerin ortamında kullanılması daha doğru olur. Bütün çocuklara yetecek kadar alet olan özel bir mekan olması gerekiyor. Çocuklar müzik aleti yaptığında bunları bile sınıfta barındırmamız çok zor.

Veli, Berkay (B): Öğretmeni keşke müziğe yöneltebilseydik diyor ama okulda buna olanak yok.

Veli, Nehir (B): Bale yapmak istiyor ama okulda yok, olsa çok ilgisi var.

Sınıf içinde gerçekleştirilen gözlemsel süreçlerde kız ve erkek çocukların serbest zamanlarında yapmaktan zevk aldıkları bir etkinliğin müzik eşliğinde dans etmek olduğu görülmüştür. Veliler tarafından da anaokulunun, bale, halk oyunları gibi farklı danslarla çocukları tanıştırmak, çocuklardaki bu ilgiyi desteklemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tema (10): Sanat etkinlikleri için özel bir mekân ayrılmasının farklı çalışmalara ve çocukların özgürce hareket edebilmesine olanak sağlayabileceği düşünülmekte, bu amaçla özel bir alanın bulunabilmesi yararlı görülmektedir.

Miray (B): Sınıfta en çok ellerimizi suya

batırmak isterdim, sonra boyalara sokmak, bir sürü boya olsun, böyle büyük resimler yapmak isterdim.

Öğretmen (B): Çocuklar hamurla oynamayı çok seviyorlar, okulumuzda bir seramik atölyesi olsun isterdim. Sınırsızca resim yapabilecekleri bir ortam olsa, her türlü boyayla, ellerini, ayaklarını bile kullanarak denemeler yapabilseler, orada duvarlara bile resim yapabilseler çok güzel olabilirdi.

Öğretmen (C): Bizim okulumuzda sanat etkinlikleri için bir sınıf var ama çoğu okulda böyle bir olanak olmuyor. Sınıf içinde yapıldığında bu etkinliklerdeki hareket kabiliyeti sınırlı oluyor, ne yazık ki kirlenme gibi nedenler düşünülme zorunda kalıyor. Ama bu amaca hizmet eden bir yer olduğunda çocuk istediği gibi davranabiliyor.

Çocukların neredeyse tümüne göre en çok yapmaktan hoşlandıkları etkinlik resim, kesme ve yapıştırma çalışmalarıdır. Öğretmenler tarafından çocukların bu çalışmalarda özgürce hareket edebilecekleri özel bir mekanın gerekli olduğu belirtilmiş, çocuklar arasında da daha özgürce hareket edebilecekleri bir mekanın arayışına işaret eden bir yoruma rastlanmıştır.

Tema (11): Teknoloji kullanımı çocuklar için ilgi çekicidir. Okulöncesi eğitimde kullanılacak farklı teknolojilerin olduğu bilinmekte ve bunlarla tanışılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla özel bir mekânın sağlanabilmesinin önemi vurgulanmaktadır.

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Orhun (A): Film çekmek çok isterdim.

İsmail Emir (B). En çok bilgisayarda oyun oynamak, internete bakmak isterdim. Kendi bilgisayarım yok evde, teyzemlerde yapıyorum.

Berkay (B): Sınıfta en çok bilgisayarla oynamak isterdim.

Veli, Emirhan (B): En çok ilgisini çeken şeyin bilgisayar olduğunu söyleyebilirim.

Öğretmen (C): Okulumuzda bir bilgisayar atölyemiz var. Bizim bulunduğumuz semt itibarıyla buraya gelen çocukların neredeyse %85'i evinden geldiğinde bilgisayarı tanıyarak gelmiş oluyor ama bu okulun bulunduğu yere göre değişir. Görmeyen çocuk da burada bu açığı çok kısa sürede kapatıyor çünkü ilgileri çok fazla.

Tema (12): Anaokullarında spora yeterince ağırlık verilmediği düşünülmektedir ve okuldan bu yaş çocuğuna hitap edebilecek çeşitli öneriler geliştirilmesi beklenmektedir. Okullarda spor konusunda eğitimli bir öğretmenin bulunamaması eleştirilmektedir.

Veli, Nehir (B): Okulda jimnastik yapılırsa daha iyi olur. Hem onlar için eğlenceli olur, hem de çok hoşlarına gider.

Merve (C): Spor aletlerine az gidiyoruz, daha çok isterdim.

Veli, Gülse (C): Spor faaliyetleri yapılırsa iyi olur. Ben şu an onun hangi spora yatkın olabileceğini bilmiyorum. Enerjisini

harcayabileceği her türlü spor olabilir.

Veli, Oğuz (C): Spor konusunda okulun yetersiz kaldığını düşünüyorum. Çocukların enerjilerini atmaları gerekiyor. Her gün yarım saat basket oynayabilseler, ya da bir branşı öğrenebilseler iyi olur.

Öğretmen (C): Okullarda genelde eksik kalan bir konu da spor alanında. Olanaklar yetersiz çünkü. Öğretmenler bu konuda yetersiz, özel bir beden eğitimi öğretmenin bulunabilmesi gerekiyor ama buna olanak yok. Mekan yetersiz, kışın kullanılabilecek özel bir yer çoğu okulda yok.

Çocukların yorumlarında geçen “spor salonuna çok fazla gidilmiyor” şeklindeki ifadelerden spor konusundaki eksikliği görmek mümkündür.

Tema (13): Çocuğun kendi oyuncakını yapması, çocukların çok sevdiği, oyun, eğlence ve öğrenmeyi biraya getiren bir etkinlik olarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen (B): Okulda kendi oyuncaklarını yapabilecekleri bir ortam olsa, çocukların çok hoşuna giderdi. Çocuklar kendi oyuncakını yapmayı seviyorlar. Böyle bir mekan sağlanabilse hem çocukların gelişimi, hem de eğlenebilecekleri bir ortam yaratmak açısından çok yararlı olurdu.

Yapılan görüşmelerde okulöncesi eğitimde bir öğrenme aracı olan oyun çocuklar tarafından sınıflarında her istediklerini yapabilecek olsalar yapmayı tercih ettikleri bir etkinlik

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

olarak ifade edilmiştir. Bir öğretmenin yorumu, öğrencilerinin beklentisiyle örtüşen bir çözüme ışık tutmuş, çocukların kendi oyuncağını yapmaktan duyduğu memnuniyete değinilmiş, böyle bir mekânın anaokullarında olmasının yararlı olacağı ifade edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Çocuklar, veliler ve öğretmenlerle gerçekleştirilen birebir görüşmelerde yapılan yorumların birleştiği temalar literatür araştırması bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde, bağımsız atölyelerin “çiftlik, bilim ve doğa, gıda yetiştirme ve mutfak, drama, müzik ve dans, sanat, teknoloji, sağlıklı yaşam, ahşap oyuncak” olmak üzere 9 farklı işlev için özelleşmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. İşlevsel Gereksinimler

1. Çiftlik Atölyesi	Tema (1): Veliler tarafından doğayla kurulacak ilişki, çocuklara yaşam bilinci, sahiplenme duygusu ve sorumluluk bilinci, çevresel bilinç, sağlık, sosyalleşme yönünde katkılar kazandırabilecek bir öğrenme süreci olarak görülmektedir.
	Tema (2): Anaokullarının çocukları doğayla buluşturması, çocuk gelişimi açısından yararları düşünülerek veliler ve öğretmenler tarafından bir gereksinim olarak nitelendirilmiştir. Bu açıdan, anaokullarında yapılan etkinliklerin kapsamı ve sayısı yetersiz bulunmakta, orman, çiftlik gibi farklı ortamlarda zaman geçirilmesinin okul aracılığıyla gerçekleştirilmesi beklenmekte, bu konu yaparak yaşayarak öğrenme için gerekli görülmektedir.
	Tema (3): Tüm anaokullarının bahçe boyutu ve organizasyonu aynı niteliklere sahip değildir. Okul bahçeleri, çocukların doğal çevreyle ilişki kurmalarına olanak verecek düzenlemeler ve boyut açısından yetersiz görülmektedir.
	Tema (4): Doğal çevre deneyimleri okulöncesi eğitim sürecinde öğrenmeye yön verebilen bir kaynak olarak görülmektedir.
2. Bilim ve Doğa Atölyesi	Tema (5): Bilimsel etkinlikler çocukların ilgisini çekmektedir ve bu etkinlikler farklı öğrenmeler içermesi nedeniyle önemsenmektedir. Bilimsel etkinliklere hizmet edecek özel mekanların ilköğretim ve liselerde olduğu gibi okulöncesi eğitim özelinde de oluşturulmasına gereksinim duyulmaktadır.
3. Mutfak Atölyesi	Tema (6): Mutfak etkinliklerinin tüm anaokullarında sağlanamadığı belirtilmektedir. Doğal ortamdan ürünü elde etmenin, bu etkinliği geliştiren bir uygulama olacağı ve bu konuda bir uzman desteğine gereksinim bulunduğu düşünülmektedir.
4. Drama Atölyesi	Tema (7): Tiyatro, gösteri, drama gibi etkinlikler çocukların çok ilgisini çekmektedir. Çocukların gelişimi açısından önemsenen bu etkinlikler için anaokullarındaki olanakların geliştirilmesi beklenmektedir. Tema (8): Çocuklar, kendi yaptığı etkinliğin başkaları tarafından görülmesinden, yaptığı bir faaliyetin sergilenmesinden memnuniyet duymaktadır. Sergileme olanağının dış mekanda yapılabilmesi çocukların bu isteğini güçlendiren bir çözüm olarak nitelendirilmektedir.
5. Dans ve Müzik Atölyesi	Tema (9): Çocukların dans ve müzik açısından gelişimlerinin desteklenmesinde, okullardaki mevcut olanaklar yeterli görülmemekte, bu etkinlik için özel mekanlar bulunması ve farklı olanakların sağlanması gerektiği düşünülmektedir.
6. Sanat Atölyesi	Tema (10): Sanat etkinlikleri için özel bir mekan ayrılmasının farklı çalışmalara ve çocukların özgürce hareket edebilmesine olanak sağlayabileceği düşünülmekte, bu amaçla özel bir alanın bulunabilmesi yararlı görülmektedir.

TMD

www.mtdergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

7. Teknoloji Atölyesi	Tema (11): Teknoloji kullanımı çocuklar için ilgi çekicidir. Okulöncesi eğitimde kullanılacak farklı teknolojilerin olduğu bilinmekte ve bunlarla tanışılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla özel bir mekanın sağlanabilmesinin önemi vurgulanmaktadır.
8. Sağlıklı Yaşam Atölyesi	Tema (12): Anaokullarında spora yeterince ağırlık verilmediği düşünülmektedir ve okuldan bu yaş çocuğuna hitap edebilecek çeşitli öneriler geliştirilmesi beklenmektedir. Okullarda spor konusunda eğitilmiş bir öğretmenin bulunamaması eleştirilmektedir.
9. Ahşap Oyuncak Atölyesi	Tema (13): Çocuğun kendi oyuncağını yapması, çocukların çok sevdiği, oyun, eğlence ve öğrenmeyi biraya getiren bir etkinlik olarak değerlendirilmiştir.

Tema 1, 2, 3 ve 4 kapsamında, bağımsız atölye için önerilen işlev “çiftlik atölyesi” olarak tanımlanmıştır. Günümüzde çocukların dış mekân ve doğal ortamlarla olan ilişkisinin büyük oranda azalmış olmasına bağlı olarak, çocukların öğrenme olanaklarının da azalması büyük bir kayıp olarak görülmektedir (Davis, 2010). Yoğun kentleşmeyle birlikte çocukların doğadan daha da uzaklaşması

karşısında, bir çiftlik atölyesi kullanımıyla çocukların sağlıklı yaşam, çevre, doğal kaynaklar, yaşam, üretim gibi farklı kavramlara ilişkin bir bilinç kazanabilmesinin olanaklı olacağı düşünülmektedir. Kent yaşamı içerisinde, çocukların yaşama dair bilgilerinin de yeterince gelişmediği belirtilmekte, kentte büyüyen çocukların üçte birinin yumurtalarla tavukların bağlantısını kuramadığını, üçte ikisinin ise pamuğun kuzulardan elde edildiğini düşündüklerini gösteren bir araştırmanın sonuçlarına dikkat çekilmektedir (Day, 2007). Temaların işaret ettiği bulgular ve çocukların yaşamla ilgili algısal eksiklikleri dikkate alındığında, çiftlik atölyesinin gelişimsel açıdan önemli bir kazanım oluşturacağı düşünülmektedir. Doğal çevrenin eğitim sürecindeki önemine ve tema 5 kapsamındaki yorumlara ilişkin olarak “bilim ve doğa atölyesi” önerilmiştir. Okulöncesi eğitim sürecinde, doğadaki her şeyin çocukların öğrenmesini sağlayacak yönde bir kaynak olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Örneğin farklı materyallerden yapılan şemsiyeleri tutan çocukların yağmur altında oluşan farklı sesleri deneyimlemesi, eğitimsel olarak önemli bir kazanımdır (Bilton, 2010). Bu çok yönlü öğrenmeler, çocukların yaşamı anlayabilmesi için önemli görülmektedir. Bilim ve doğa atölyesi sayesinde, çocuklara pek çok çevresel parametrenin bulunacağı bir doğal ortam içinde basit deneyler yapabilecekleri bir mekânın kazandırılması bu açıdan uygun görülmüştür. Bilimsel keşifler için doğayla iletişimin gerekliliği değerlendirilerek, çocukların öğrenme olanaklarını genişletebilmek düşüncesiyle, doğa içinde yer alacak bir bilim

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

atölyesi kurgulanmıştır. Tema 6 kapsamında sunulan yorumlar değerlendirildiğinde, çocuklara küçük yaşta sağlıklı beslenme konusunda bilinç kazandırabilmek ve topluma da bu konuya verilmesi gereken önemi hatırlatabilmek açısından bir “gıda yetiştirme ve mutfak atölyesi” önerilmiştir. Çocukların, sağlıklı beslenme açısından bilinçlenmesi, doğal dünyayla bağlantılarının yeniden kurulması için onların besinlerin yetiştirilmesini tanımaları bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır (Taylor, 2009). Bu açıdan, okul bahçeleri uygun olmadığında, öğrencilerin başka alanları kullanması da önerilmektedir. Örneğin İngiltere’de organik ürün yetiştirilip satılan bir bahçe bölgedeki ilköğretim okulların kullanımına açıktır. Bu katkı dışında, mutfak etkinliklerinin bir başka önemi çocuklara sorumluluk duygusu kazandırması ve sosyalleşmeyi de desteklemesidir. Day’a (2007) göre mutfaklarda görevlerin paylaşılmasıyla işbirliği yönetiminin ilk dersleri verilmekte, çocuklar sorumluluk kavramıyla tanışmaktadır. Olds’a (2001) göre, çocuklar en çok yemek sırasında konuşma eğilimi duymakta ve sınıflarda mutfak nişleri bile mekânı sosyal bir ortama dönüştürmektedir. Bu düşünceler ve yorumlar ışığında önerilen gıda yetiştirme ve mutfak atölyesinin, bir organik çiftlikle ilişkilendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tema 7 ve 8 kapsamında ulaşılan görüşler ışığında “drama atölyesi” önerilmiştir. Eğitim yapılarında tiyatro bulunması gerekli bir işlev olarak tanımlanmakta ve dekorların, donanımlarının çocuklar tarafından

hazırlanabilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Etkinliğe olan katılımı arttırmak için bu mekânların dış mekanla bütünleşebilir şekilde tasarlanması önerilmektedir (Prakash ve Fielding, 2007). Çalışmada çocuklar tarafından da, çalışma süreçlerinin farklı kişilerce izlenmesi yönünde istek dile getirilmiştir. Bu kapsamda, drama atölyesinin, etkinliklerini çevreyle paylaşan, çocukların sosyalleşebildiği ve kendi gereksinimlerini karşılamayı öğrendiği, dış yüzeylerinde de sergileme olanağı sağlayan bir mekan olarak öngörülmüştür. Okulöncesi dönemde müziğin önemi bilinmektedir. Müziğin küçük çocukların beyinleri için uyarıcı olduğu ve erken çocukluk döneminde seslere duyarlılığın fazla olduğu belirtilmektedir. Farklı müzik türleri ve müzik enstrümanları sağlanarak, çocukların sesler arasındaki ayrımları tanımlarına ve işitsel çevrelerini zenginleştirilmelerine olanak sunulması beklenmektedir (Bilton, 2010; Isbell ve Betty, 2001). Çocukların müzikle ve dansla olan ilişkisi, ilk yaşlardan itibaren hızla gelişmektedir. Çocuklar 6 yaşına geldiklerinde, ritm ve melodi duyusuna sahip olarak bazı müzikal konseptler sergileyebilmekte; kompleks bir dizi hareketi akıllarında tutabilmekte, bir koreografiye uygun davranabilmektedir (Duffy, 2010). Tema 9 kapsamındaki yorumlar değerlendirildiğinde, okulöncesi dönemde hızla gelişen müzik ve dans becerilerinin desteklenebilmesi için dans ve müzik atölyesi önerilmiştir. Günümüzde, insan beyninin nasıl çalıştığının daha çok farkına varılması ve çoklu zeka teorisinin tümüyle eğitime entegre edilmesiyle birlikte sanatın, diğer disiplinlerin bir parçası olduğu

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ve ayrılamayacağı daha çok kabul gören bir bakış açısı haline gelmiştir (Prakash ve Fielding, 2007).

Sanat çalışmalarına, okulöncesi eğitim sürecinde de çocukların kendilerini ifade edebilecekleri bir araç olarak büyük önem verilmektedir. Örneğin Reggio Emilia yaklaşımı, tümüyle bu anlayışla şekillenmiş, eğitim sürecinde çocuklara farklı ifade kanalları açabilmek amacıyla, çocukların etkinliklerinin sergilendiği atölyelerle tanınmıştır. Bu kapsamda, Tema 10 kapsamında değerlendirilmiş olan görüşler ışığında, okulöncesi eğitim özelinde, çocukların resim, heykel, seramik gibi farklı etkinlikler için kullanabilecekleri ortam “sanat atölyesi” olarak nitelendirilmiştir.

Okulöncesi eğitim sürecinde çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerinden de yararlanması gerekmektedir. Teknolojiden tüm çocukların eşit olanaklarda yararlanamaması durumunu “dijital ayrım” olarak da nitelendirmekte, eğitim sürecinin bu duruma çözüm sağlaması gerektiği ifade edilmektedir (Krogh ve Slentz, 2010; Llyod, 2010). Bu bakış açısı ve Tema 11 de sunulan yorumlar ışığında, bir teknoloji atölyesinin tüm çocuklara ulaşarak dijital ayrımı engelleyen bir katkı sunması düşünülmüştür. Çocukların fiziksel performanslarının yeterince desteklenmediğine ve bu açıdan anaokullarının yetersiz kaldığına ilişkin düşünceler ifade edilmiştir. Tema 12 kapsamında yer verilen bu yorumlar uyarınca, çocuklardaki fiziksel performans eksikliğinin karşısında duran bir çözüm olarak “sağlıklı yaşam atölyesi”

önerilmiştir. Okulöncesi dönemde çocukların hareket gereksinimlerinin çok fazla olduğu ve bunun sadece dış mekân kullanımıyla sınırlandırılabileceğini düşünmenin büyük bir hata olduğu belirtilmektedir (Olds, 2001). Prakash ve Fielding’e (2007) göre sağlık açısından okullarda dans ve aerobik, yoga, kikkoks, pilates, eskrim, yüzme ve ağırlık eğitimi, yürüyüş bandı, yürüme, bisiklete binme, yürüyüş yapma gibi olanaklar sağlanabilmeli, sağlıklı beslenme ile ilgili dersler verilmelidir. Doğal çevre içinde yer alması önerilen bağımsız atölyede, bisiklete binmeye, doğa yürüyüşleri yapmaya da olanak sağlanacağı, sağlıklı beslenme ile ilgili derslerin de verilebileceği düşünülmelidir. Tema 13, kapsamında “ahşap oyuncak atölyesi” önerilmiştir. Okulöncesi eğitim sürecinde çocukların basit el aletleriyle ahşabı kullanarak bir şey inşa etmesi ve bu yolla düşüncelerini ifade etmeyi öğrenmesinin önemi belirtilmektedir (Olds, 2001). Oyun ve oyuncaklar, çocuklara kültürlerin tanıtılması için bir araç olarak da nitelendirilmektedir (Ferrarese Cappelletti, 2011). Ahşap atölyesinde, farklı kültürlerle ilişkin etnik oyuncakların yapımı ve farklı oyunların öğretilmesiyle, çocukların farklı kültürlerle de tanışabilmesi sağlanabilir.

Çalışma Türkiye’deki okulöncesi eğitim sisteminin işlevsel eksikliklerini yansıtmaktadır. Küçük ölçekli atölyeler hayata geçirildiği takdirde, işlevsel olarak duyulan gereksinimlere kısa sürede cevap verilmesi olanaklıdır. Bu açıdan, okulöncesi eğitim sürecinin hedeflerine ulaşabilmesine destek verebilmek adına yaklaşımının

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

doğru bir girişim olacağı öngörülmektedir. Model hayata geçirildiği takdirde, süreç içinde değişen gereksinimlere duyarlılık gösterilmelidir. Çalışma bulgularının okulöncesi eğitim ortamları tasarımına da ışık tutacağı düşünülmektedir. Tanımlanan gereksinimler eğitim programının başarısını sağlayabilmek açısından dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

ALDERSON, P., (2004). Ethics. In S. Fraser, V. Lewis, S. Ding, M. Kellett & C. Robinson (Eds.), *Doing Research with Children and Young People* (pp. 97-112). London: Sage

ALKAN, C., KURT, M., (2007). Özel Öğretim Yöntemleri, Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi. Anı Yayıncılık: Ankara

BILTON, H., (2010). Outdoor Learning in the Early Years, Management and Innovation. Routledge: Oxon

BISSELL, C., (2001). The United Kingdom's Classrooms of the Future. PEB Exchange, Programme on Educational Building, 2001/05, OECD Publishing

CHILES, P., (2005). The Classroom as an Evolving Landscape. In M. Dudek (Ed.), *Children's Spaces* (pp.101-103). Oxford: Architectural Press

CLARK, A., (2010). Transforming Children's Spaces, Children's and Adults' Participation in Designing Learning Environments. Oxon: Routledge

DAY, C., (2007). Environment and Children: Passive Lessons from the Everyday Environment. Oxford: Elsevier

DAVIS, J. M., (2010). What is Early Childhood Education for Sustainability. In J. M. Davis (Ed.), *Young Children and the Environment, Early Education for Sustainability* (pp. 21-42). New York: Cambridge University Press

DERMAN, M. T., BAŞAL, H. A., (2010). Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye'de Okulöncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569

DUDEK, M., (2000). Kindergarten Architecture: Space for the Imagination. London: Spon Press

DUFFY, B., (2006). Supporting Creativity and Imagination in the Early Years. Buckingham: Open University Press

FERRARESE CAPPETINI, S. M., (2011). Games and Toys of the Original Indian Populations in America: Research and Integration in the School Curriculum and Local Development. 6. Itra World

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Congress Abstract Book, 102-103

People (pp. 113-130). London: Sage

FRANCIS, M., LORENZO, R., (2002). Seven Realms of Children's Participation. Journal of Environmental Psychology, 22, 157-169

İNANLI, R., (2007). Okulöncesi Eğitimi ve Öğretmen Eğitimi. Sempozyumu Kitabı, Türkiye Özel Okullar Birliği, Antalya, s.11-24

GARRICK, R., (2009). Playing Outdoors in the Early Years. New York: Continuum Press

KROGH, S. L., SLENTZ, K. L., (2011). Early Childhood Education, Yesterday, today, and Tomorrow. New York: Routledge

HART, R., (1992). Children's Participation: from Tokenism to Citizenship. Florence: UNICEF International Child Development Centre Press

KRONENBURG, R., (2007). Flexible: Architecture that Responds to Change. London: Laurence King Publishing

HERRINGTON, S., (2008). Perspectives from the Ground: Early Childhood Educators' Perceptions of Outdoor Play Spaces at Child Care Centers. Children, Youth and Environments, 18(2): 64-87

KNIGHT, S., (2010). Forest Schools and Outdoor Learning in the Early Years. London: Sage Publications

HOLMES, G. R., (2005). Doing Your Early Years Research Project: a Step by Step Guide. London: Paul Chapman Publishing

LLOYD, M., (2010). The World is Flat: ICT and Education for Sustainability in the Early Years. In J. M. Davis (Ed.), Young Children and the Environment, Early Education for Sustainability (pp. 212-241). New York: Cambridge University Press

ISELL, R., BETTY, E., (2001). Early Learning Environments that Work. Beltsville: Gryphon House

MOSTAEDI, A., (2006). Preschool & Kindergarten Architecture. Barcelona: Carlos Broto

JONES, A., (2004). Involving Children and Young People as Researches. In S. Fraser, V. Lewis, S. Ding, M. Kellett & C. Robinson (Eds.), Doing Research with Children and Young

MURPHY, C., THORNE, A., (2010). Health and Productivity Benefits of Sustainable Schools: a Review. Watford: BRE Press

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

OLDS, A. R., (2001). Child Care Design Guide. New York: McGraw-Hill

ÖZBURAK, Ç., (2016). Ekolojik Yapı Kriterlerinin Okul Öncesi Eğitim Merkezleri Bağlamında İncelenmesi ve Yerel Kriterler Listesi Oluşturulması. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, Sayı:08, s. 23-42. Doi: 10.17365/TMD.2016819756

PRAKASH, N., FIELDING, R., (2007). The Language of School Design, Design Patterns for 21st Century Schools. Minneapolis: Designshare

RICHARDSON, P., (2009). XS: Extreme, Big Ideas Small Buildings. Thames & Hudson, London, 224

SIEGAL, J., (2002). Mobile: the Art of the Portable Architecture. New York: Princeton Architectural Press

SYLVA, K., ROBERTS, F., (2010). Quality in Earlychildhood Education: Evidence for Long-term Effects. In G.Pugh, B. Duffy (Eds.), Contemporary Issues in the Early Years (pp. 47-62), London: Sage

TAYLOR, A., (2009). Linking Architecture and Education, Sustainable Design of the Learning Environments. Albuquerque: University of New Mexico Press

URAL, O., RAMAZAN, M. O., (2007). Türkiye’de Okul Öncesinin Dünyü ve Bugünü. İçinde S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer (Ed.), Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri (ss. 11-61). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları

WALDEN, R., (2009). Schools for the Future, Design Proposals from Architectural Psychology. Cambridge: Hogrefe

İNTERNET KAYNAKLARI

Milli Eğitim İstatistikleri. [Çevrim-içi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf], Erişim Tarihi: 08.03.2016

World Classrooms UK. [Çevrim-içi: http://www.techniker.co.uk/admin/projects/files/MM095_1L.jpg], Erişim Tarihi: 08.03.2016

World Classrooms UK. [Çevrim-içi: <http://www.ala.uk.com/portfolio/world-classrooms/>], Erişim Tarihi: 08.03.2016
Mobile Classroom. [Çevrim-içi: <http://srd364lvb.blogspot.com.tr/2008/08/mobile-classroom.html>], Erişim Tarihi: 08.03.2016

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Independent atelier model is defined in a doctoral dissertation, where the potential of an independent education environment is analyzed for equality in preschool education, completed by B. Ece Şahin at Uludağ University Department of Architecture, under the supervision of Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu. Ateliers are described as small education places in city or natural environment where students can be attend different activities. Regard with the problem of not all children have the same educational opportunities in preschool education due to economic inadequacies, the model is accepted a solution which supporting the education in a short term. Regard with the problem of not all children have the same educational opportunities in preschool education due to economic inadequacies, the model is accepted a solution which supporting the education in a short term. In this study, the assessments on ateliers's functions are presented. It was interviewed with 30 children of age 5, their parents and teachers, in three public kindergartens in Bursa where the children of lower-middle income and high income groups get education, in order to determine the functional requirements of preschool education. These interviews have indicated that nine different functions which are ranch, science-nature, food growing- kitchen, drama, music-dance, art, technology, healthy living, making wooden toys for ateliers. In this study, it is believed that children have unique and particular expectations for their daily lives, living spaces and their own futures and also the ideas that children are socially competent and are expert of their lives are acknowledged. Ground on that idea, insights and experiences of children are stated as musts to be included in the research. A semi-structured interview form was used in the study that provides the researcher both to work on the subject of the research and to intensify on interest areas of the participants by being sensitive to the participants' shifts. An important reason behind preferring open-ended question is that open-ended question method with no particular answer is defined as brainstorming or creative questioning directing children to think differently in preschool education period. Questions used in interviews were like questions; which activity children like the most, what kind of other activities can be made in school; also parents were asked on what kind of activities they want children to have in schools; and teachers were asked on which activities are good for children and whether these can be realized enough within school capacity. Topics indicated with the findings are similar enough to be integrated under specific themes. In that respect, nine different functions within the findings of theme and literature researches are proposed for ateliers which are "ranch, science and nature, food growing and kitchen, drama, music and dance, art, technology, healthy living, wooden toys". From the point of view which the connection of children with the nature diminished and so kindergartens should establish that bond again, "ranch atelier" is proposed that shall introduce children to the nature again (theme number 1, 2, 3 and 4). "Science and nature atelier" is defined by the comments that kindergartens need a private place for scientific activities and have the demand to benefit from natural environment

TMD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık 2016 Sayı: 09 Sonbahar Kış

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

September / October / November / December 2016 Issue 09 Autumn Winter

ID:125 K:211

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 9001-2008 Belge No / Document No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No / Document No: 12880)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

(theme 5); while the comments point out the importance of kitchen activities and the desire to take advantage from the nature which led to define “food growing and kitchen atelier” (theme 6). “Drama atelier” is proposed because children are quite interested in show and drama activities, and available opportunities of schools are not enough to meet these expectations (theme 7 and 8). Another expectation is to introduce children with different dance styles and artistic activities; that’s why “dance and music atelier” together with “art atelier” are suggested (theme 9 and 10). “Technology atelier” is derived from the comments to meet technology need of children and use technology during education (theme 11); “healthy living atelier” is accepted as a solution for the lack of physical activities and finally “wooden toy atelier” is suggested to bring the game session children like a lot and learning process together. This study presents the functional inadequacies of preschool education system in Turkey. It is possible to meet the functional requirements in a short time if small scale ateliers are established. In that respect, it is believed that this approach is a right attempt to help preschool education system reaches its goals. If the model is established, it should be sensitive to the changing requirements during the process. Shortcomings and expectations of preschool education are presented in the study from child, teacher and parent perspectives. It is important to consider those opinions to create supportive education environment for child development. Thus, It is considered that the findings of the study shall also enlighten the design process of preschool education spaces. The defined functional requirements should be noticed for the success of education program in new preschool education spaces’s designs.